

NEMESSZALÓK KÖZSÉG

TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI TERVE

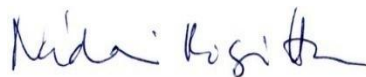

- Véleményezési dokumentáció -

2024. december

A TERV ELKÉSZÍTÉSÉBEN KÖZREMŰKÖDŐK NÉVSORA

Településrendezés, környezetvédelem, tájrendezés:

Nádai Brigitta

okl. táj- és kertépítész mérnök,
településrendezési vezető tervező,
környezetrendezési szakmérnök
tervezői jogosultság és névjegyzéki szám:
TT/1T, TK 01-5049

Településrendezés:

Rácz Bálint

okl. településmérnök
egyéni vállalkozó
tervezői jogosultság és névjegyzéki szám:
TT 13-1686

Schild Dorottya

jogi szakokleveles településmérnök
egyéni vállalkozó
tervezői jogosultság és névjegyzéki szám:
TT 13-1680

Közlekedés:

Rhorer Ádám

okl. építőmérnök
Közlekedés Kft.
tervezői jogosultság és névjegyzéki szám:
KÉ-K, KÉ-L, KÉ-VA, Tkö, SZÉM1, KÉ-HA/01-3157

Közműellátás:

Hanczár Zsolt

okl. gépészmérnök; okl. városépítési-
városüzemeltetési szakmérnök, KÉSZ Tervező
Kft.

tervezői jogosultság és névjegyzéki szám:
TV, TE, TH, településtervezési víziközmű-,
energia közmű-, és hírközlési tervező 01-2418

Bíró Attila

okl. építőmérnök; KÉSZ Tervező Kft.
tervezői jogosultság és névjegyzéki szám:
VZ-TEL települési víziközmű tervező 01-2456

Régészet:

Dr. Belényes Károly

régész, örökségvédelmi szakértő
Régész diploma száma: 660/99 (ELTE-BTK)
Szakértői engedély száma: 15-016

2024. szeptember

Tartalom	
BEVEZETÉS.....	5
Előzmények.....	5
Partnerség az egyeztetési folyamatban	7
1 JÖVŐKÉP	8
1.1 A térség jövőképe	8
1.2 Nemesszalók jövőképe	11
1.3 A település és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése	12
1.4 Településfejlesztési alapelvek	13
1.5 A jövőkép, a településfejlesztési elvek, az átfogó és hosszútávú fejlesztési célok és a részcélok kapcsolata	14
2 CÉLOK.....	15
2.1.1 Élhetőség javulása	15
2.1.2 Munkahelyteremtés.....	15
2.1.3 Ökológikus szemlélet erősödése	15
2.1.4 Fejlődő és fenntartható turizmus.....	16
2.1.5 Az átfogó célok és a településfejlesztési elvek kapcsolata	17
3 STRATÉGIA.....	19
3.1 A településfejlesztési célok rendszerének összefüggései.....	19
3.2 A fejlesztések és beavatkozások értelmezése az egyes településrészekre.....	23
3.2.1 Lakóterületek.....	23
3.2.2 Településközponti, intézményi és gazdasági területek	23
3.2.3 Zöld-, sport és rekreációs területek	23
3.2.4 Mezőgazdasági és erdőterületek	23
3.2.5 A tematikus és a területi célok közötti összefüggések bemutatása	25
4 PROGRAM.....	26
4.1 A megvalósítást szolgáló beavatkozások	26
4.1.1 Akcióterületek – integrált beavatkozási területek	26
4.1.2 Akcióterületen kívüli, tematikus beavatkozások	26
4.2 Pénzügyi terv és ütemezés	27
4.3 Vízgazdálkodási és csapadékvíz-gazdálkodási fejlesztési feladatok	30
4.4 Elfogadott tematikus, gazdasági és egyéb tervek, programok vonatkozó elemei	31
4.4.1 Esélyegyenlőségi program	31
4.4.2 Gazdasági program	33

4.5	Az épített és természeti örökség védelmének követelményei.....	34
4.6	A célok megvalósítását szolgáló eszköz- és intézményrendszer	34
4.7	Javaslat a fejlesztési terv és a változások nyomon követésére, a felülvizsgálat rendjére.....	35

Előzmények

Nemesszalók község 2023. első felében határozta el, hogy a törvényi kötelezettségeinek megfelelően a településfejlesztési koncepciójának és a településrendezési eszközeinek elkészíttetését elindítja. A község polgármestere az önkormányzati kötelezettség teljesítése érdekében kért ajánlatot az IMMO-CENTER MŰTEREM Tervező és Szolgáltató Bt-től melyet határozattal el is fogadott. A szerződés megkötésére 2023. augusztusában került sor.

A 2011. évi CLXXXIX. törvény Magyarország helyi önkormányzatairól (Ötv.) 13. § (1) értelmében a településfejlesztés és -rendezés a közfeladatok körében ellátandó helyi önkormányzati feladatnak minősül. A településfejlesztési eszközöket a képviselő-testület határozattal hagyja jóvá, a feladat nem ruházható át.

Az 1997. évi LXXVIII. törvény (Étv.) szerint a települési önkormányzat a település tervszerű, fenntartható, valamint gazdaságos fejlesztése és üzemeltetése érdekében, a település egészére integrált, stratégiai és területi alapú, a környezeti, társadalmi és gazdasági adottságokra alapozott - a településrendezést elősegítő - **településfejlesztési tervet** készít. Az Étv. rendelkezik arról is, hogy a tervben az önkormányzat a területi adottságok és összefüggések figyelembevételével rövid, közép- és hosszú távra rendszerbe foglalja településfejlesztési szándékait. A településfejlesztési tervben foglaltakat a települési önkormányzat a döntéseiben érvényesíti.

A 419/2021. (VII. 15.) kormányrendelet 10. § szerint: „A fejlesztési terv a település jövőképek meghatározása mellett, a település fejlődésének meghatározására rögzíti azokat a rövid, közép- és hosszú távú célokat, feladatokat, településfejlesztési akciókat, fejlesztéseket, intézkedéseket, amelyeket a település a tervszerű, fenntartható és gazdaságos fejlődése és üzemeltetése érdekében megvalósítana.” A fejlesztési terv tartalmi követelményeit a kormányrendelet 3. melléklete tartalmazza.

A fejlesztési és rendezési tervhez közös megalapozó vizsgálat készült, amely külön kötetben található meg.

A településfejlesztési terv tartalmi követelményei (5000 fő alatti település esetén):

1. Jövőkép

A jövőkép - a fejlesztési terv végrehajtásában szereplők mindegyike számára - integráltan és egyértelműen szemlélteti a reális településfejlesztési célok megvalósításával létrejövő azon jobb, élhetőbb jövőbeli állapotot, amely érdekében a településfejlesztési terv készül. A jövőkép meghatározza a legfőbb településfejlesztési elveket, az ezeken alapuló távlati fejlesztési szándékokat, a környezeti és társadalmi felelősséget a település társadalmi, gazdasági, táji, természeti és az épített környezetének és térségi szerepének tekintetében.

2. Stratégia

A stratégiában történik - a jövőkép megvalósítása érdekében -

- a) a rövid, közép- és hosszú távú területi, tematikus és ágazati fejlesztési céloknak,
- b) a településfejlesztési célok rendszerének és a célok összefüggései vázlatának,
- c) az integrált és tematikus beavatkozási területeknek és
- d) az épített és természeti örökség védelme követelményeinek

meghatározása, figyelembe véve a gazdasági szereplők települést érintő terveit és törekvéseit, valamint a helyi társadalom szükségleteit. A fejlesztési célokhoz fejlesztési céladatok és fejlesztési akcióterületek kerülnek meghatározásra.

3. Cselekvési program

A cselekvési program meghatározza a célok eléréséhez szükséges rövid és középtávú tematikus és integrált fejlesztési feladatokat és egyéb tevékenységeket, a kapcsolódó céladatokat, és - fejlesztési akcióterületeket figyelembe véve - az önkormányzat által elfogadott tematikus, gazdasági és egyéb tervek, programok vonatkozó elemeit. A cselekvési program tartalmazza továbbá a fejlesztések pénzügyi tervét és ütemezésének vázolását. A cselekvési program rögzíti a települési vízgazdálkodás és csapadékvíz-gazdálkodás fejlesztési feladatait és az ennek megvalósulását biztosító tervek, programok vonatkozó elemeit is.

4. Fejlesztési tervlap

A fejlesztési tervlap - a településrendezési terv megalapozásához, a teljes közigazgatási területre - az általános használatú területek figyelembevételével meghatározza a stratégia és a cselekvési program, kiemelten a céladatok és a fejlesztési akcióterületek térbeli összefüggéseit, azok rendszerét, továbbá a település működéséhez szükséges meglévő és tervezett zöldinfrastruktúra-elemek térbeli kialakítását, elrendezését és településszerkezeti szerepét.

Partnerség az egyeztetési folyamatban

A 419/2021. (VII. 15.) kormányrendelet értelmében a településfejlesztési terv véleményezési anyagáról a helyi önkormányzat egyeztetést tart, amelybe bevonja a partnerségi egyeztetés szerinti érintetteket, az érintett államigazgatási szerveket, valamint az érintett területi és települési önkormányzatokat. A lakossággal, érdekképviselői, civil és gazdálkodó szervezetekkel, vallási közösségekkel (röviden: partnerekkel) történő véleményeztetés a helyi adottságoknak megfelelően, a feladat jellegének figyelembe vételével a partnerségi egyeztetés szabályai szerint történik.

A település 9/2021.(VIII.24.) számú helyi rendelete szól a partnerségi egyeztetés szabályairól.

1.1 A térség jövőképe

A térségre vonatkozóan **Veszprém megye Területfejlesztési Konceptiója** (elfogadva a 33/2021. (IV. 21.) MÖK határozattal) az alábbi fejlesztési célokat fogalmazza meg a Pápai várostérségre:

„A térségi kapcsolatok erősítése

- *A járás úthálózatának fejlesztése a települések közötti együttműködésben, az utak állapotának javítása*
- *83. sz. főútvonal további D-i irányú fejlesztése (M1-M8-Balaton összeköttetés)*
- *Vasút-villamosítás (Győr – Pápa – Celldömölk vasútvonal)*
- *A város, mint járásszékhely központi pozíciójának erősítése, fejlesztése (gazdaság, kultúra)*
- *A kerékpárutak térségi rendszerbe fejlesztése, egyes kijelölt erdészeti utak bekapcsolása a kerékpárút hálózatba.*

A térségi gazdaság fejlesztése

- *Repülőtér polgári logisztikai fejlesztése a meglévő raktározási és logisztikai kapacitásokra, vámkezelési rendszerre, személyforgalmi terminálra alapozva – a 2012-ben elfogadott járműipari klaszter megvalósítása*
- *a magasabb hozzáadott értékű termékeket előállító gazdaság fejlesztése a térség népességmegtartó képessége növeléséért, K+F-fejlesztések a kis és közepes vállalkozások számára is, start-up-ok kiemelt támogatása*
- *Stratégiai ágazatok fejlesztése: a járműiparhoz, egészségiparhoz, logisztikához, élelmiszeriparhoz, faiparhoz kapcsolódó a teljes húsipari vertikumhoz (az állattenyésztés technológiai fejlesztésétől a „pápai hús” márkaértékét biztosító meglévő és az új feldolgozógyárakon át a – a fűszeriparban, a húshulladék feldolgozásban működő) kapcsolódó vállalkozások fejlesztése*
- *Ásványvíz: az ásványvíz piacra juttatásához szükséges technológia kialakítása/fejlesztése*
- *Megújuló energia-források (napenergia, szél, földhő) széles körű kihasználása*
- *A tejipari vertikum fejlesztése (állattenyésztéstől tejfelvásárláson át a feldolgozásig, sajátosan térségi termékek előállításáig) kiemelten a megyehatár menti Sokorói tengely mentén Nagydémtől Bakonytamásin keresztül Gicig. – Nemesszalóki Mezőgazdasági Kft.*
- *Textilgyártás 100 éves hagyományának folytatása (a termelési hagyományok és a mesterségbeli tudás hasznosítása a piac várható ismételt átrendeződése során), kézművesség, nagyüzemi textilipar modernizációja*
- *A környezetipar fejlesztése (nagy állattartó telepek trágya hasznosítására biogáz üzemek fejlesztése, állati eredetű melléktermékek és alapanyagok feldolgozása és hasznosítása, növényi (és erdészeti) eredetű alapanyagok és hulladékok hasznosítása, a termálvíz többirányú hasznosítása kertészeti termelésben.)*
- *A mezőgazdaság támogatása (a nagyüzemek, a kisüzemek, a családok önfenntartó gazdálkodását biztosító kisüzemek és a kereset-kiegészítést biztosító háztáji kisgazdaságok gazdálkodásának összehangolt támogatása különösen a megyehatárok*

melletti településekben) mezőgazdasági öntöző-rendszerek kiépítése, egészséges termékek előállítása, helyi (térégi) piac létesítése.

- **A vidékstratégia érvényesítése a városkörnyék fejlesztése érdekében** kiemelten a megyehatár melletti területeken
- **A gazdaság fejlesztéséhez szükséges képzett munkaerő biztosítása**, letelepítése, lakhatási feltételek megteremtése (munkásszálló) a köznevelés és szakképzés feltételrendszerének fejlesztése, felnőttképzési és átképzési programok indítása, felsőoktatási programok megvalósítása
- **A turizmus fejlesztése**: a természeti és épített örökségre alapuló desztináció-fejlesztés (kiemelten wellness-, gyógy-, konferencia-, kultúr-, vallás- és egészség-turizmus), magasabb szintű szálláshely-fejlesztés, falusi turizmus fejlesztése

A térszerkezet továbbfejlesztése:

- A vidéki térség megélhetését biztosító **hálózatfejlesztés**

Városszerkezet fejlesztése

- Az **épített örökség** és a városszerkezet **védelme és megújítása**
- Az **ipari park infrastrukturális feltételrendszerének fejlesztése** az Ipar 4.0 iránymutatásai alapján
- **Új ipari park kialakítása**, beruházásra alkalmas területek feltárása, előkészítése
- Korábbi **gyártelepek rehabilitációja**, értékőrző megújítása, rozsdaovezetek rehabilitációjának elősegítése
- **Közlekedésbiztonsági és parkolási fejlesztések**
- **Kerékpáros útvonalak** kialakítása az egész város területén
- Keleti elkerülő út megépítése (Pápa)

A Veszprém megyei TFK a Pápa-Győr kapcsolatrendszer erősítése mellett a foglalkoztatás bővítését célozza meg, amelynek érdekében az élelmiszeripar (különösen a hús- és tejipar), valamint a kiszolgáló állattenyésztési ágazat erősítendő. A koncepció a háztáji gazdaságok támogatását is célként rögzíti.

Veszprém megye Területfejlesztési Programja, Stratégiai Program, Operatív Program (elfogadva a 34/2021. (IV. 21.) MÖK határozattal) a következő célokat fogalmazza meg a térségre vonatkozóan:

„Jövőkép

Veszprém megye – területfejlesztési koncepcióban meghatározott - jövőkép: Vonzó, élhető és versenyképes térség. A jövőképben megfogalmazottak elérése érdekében Veszprém megye és térségei fejlesztésében a területfejlesztési koncepció szerint kiemelten kezelendő:

- a versenyképesség növelése,
- a térség gazdaságának az itt élők megélhetését segítő fejlesztése,
- a megye lakossága életminősége javítása, „jól léte” biztosítása,
- valamint a megye térszerkezetének tudatos alakítása.

Veszprém megye jövőkép egy dinamikusan megújuló harmóniát tükröz, annak megteremtését vetíti előre. Harmóniát, amelyet ez a táj - a Balaton part, a Balaton-felvidék, a Bakonyalja, a Bakony, a Somló – is tükröz, harmóniát a rendelkezésre álló sokszínű lehetőségek és azok kihasználása között, harmóniát az itt élő emberek képességei, elvárásai és a térség és települései fejlődése között, harmóniát települési környezetben és harmóniát a társadalomban. A megyei

területfejlesztési koncepció célja tehát ennek a harmóniának a megteremtése, a jövőképpen felvázolt olyan vonzó, élhető és versenyképes térség kialakítása, amely az itt élők, és az ide látogatók széles értelmezett „jól lét”-ének is feltétele. A megyei területfejlesztési stratégiai program a jövőkép elérését előmozdító hosszú távú átfogó célokhoz kapcsolódó prioritásokat és a középtávú, 2021-27 közötti időszakra szóló programokat határozza meg.

A területfejlesztési koncepcióban rögzített átfogó célok

- Átfogó cél 1. A gazdasági növekedés, a térségi potenciálokra építő, a versenyképességet fokozó gazdaságfejlesztés
- Átfogó cél 2. A lakosság életminősége javítása, „jól léte” biztosítása, a XXI. század nyújtotta technikai lehetőségek sokoldalú alkalmazásával, a helyi társadalmak fejlesztése
- Átfogó cél 3. A térszerkezet tudatos alakítása, a versenyképességet segítő szerkezetfejlesztés, várostérségek összehangolt fejlesztése

Veszprém megye fejlesztésének stratégiai céljai 2030-ig

- 1.1. Gazdasági növekedés, versenyképes, innovatív gazdaság, kitörési pontokra épülő gazdaságfejlesztés és a fejlődési potenciált hordozó ágazatok fejlesztése a foglalkoztatás bővítésével a versenyképes, innovatív és zöld gazdaság fejlesztésével
- A Balaton térségére és az innovációs tengelyekre specializált gazdaságfejlesztés a térségi és a helyi potenciálok fenntartható kihasználásával
- 1.3. Vidékiek térségek értékalapú megújítása, a vidék élhetőségének és életképességének fokozása, e térségek leszakadásának megállítása, és újbóli fejlődési pályára állítása
- 2.1. Egészséges társadalom megteremtése, az egészség megőrzése, a járványok terjedésének és a betegségeknek a megelőzése, a gyógyulás feltételeinek javítása
- 2.2. Kreatív, tudásalapú társadalom, korszerű gyakorlati tudás biztosítása, az élethosszig való tanulás feltételeinek biztosítása, az intelligens települések kialakítása a XXI. század nyújtotta technikai lehetőségek sokoldalú alkalmazásával
- 2.3. Az élet- és lakókörülmények fejlesztése a települések élhetőségének javításával, közösségi megújulás, értéktudatos és szolidáris társadalom kialakítása
- 3.1. A gazdaság versenyképessége erősítését szolgáló fenntartható térszerkezet kialakítása, a munkahelyek és a szolgáltatások elérhetőségének javítása, a mobilitás fejlesztése
- 3.2. A városok és várostérségek összehangolt integrált fejlesztése, zöld és intelligens települések, a környezet, a zöld- és kékinfrastruktúra hálózatok összehangolt fejlesztése

A prioritások azonosítása

- 1. Prioritás: A megye ipari-innovációs tengelyeire, turisztikai térségeire specializált gazdaságfejlesztés a kutatás-fejlesztés-innováció erősítésével és a fenntartható munkaerőpiac feltételeinek biztosításával, a versenyképesség növelése
- 2. Prioritás: A területi potenciál erősítése a vidékiek térségeiben, a városok és térségeik összehangolt integrált fejlesztése, fenntartható térség- és településfejlesztés
- 3. Prioritás: Kreatív, versenyképes tudással rendelkező jól képzett, a korszerű digitális megoldások nyújtotta lehetőségekkel élni képes modern és egészséges társadalom, amely számára biztosítottak a gyógyulás, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés javuló feltételei

- 4. Prioritás: A megye külső és az egyes térségei közötti belső kapcsolatrendszerét javító, a munkahelyek és szolgáltatások jó színvonalú elérhetőségét korszerű és fenntartható módon biztosító mobilitás
- 5. Prioritás: A természeti erőforrások megóvása, a természeti környezet és a vizek védelme, a környezeti állapot javítását szolgáló közműfejlesztés, a klímaadataptációs képesség fokozása, az energiatudatosság és energiahatékonyság növelés”

Nemesszalók jövőképe a fenti célokkal összhangban, a település adottságait figyelembe véve az alábbiak szerint fogalmazható meg:

1.2 Nemesszalók jövőképe

Nemesszalók a pápai járás aprófalvas településszerkezetű térségének az a meghatározó települése, ahol tudatos községfejlesztéssel **elsősorban az életkörülmények folyamatosan javulnak** valamint cél a **Bakonyalja táji, természeti és épített értékeire, örökségeire alapozva a szálláshelyteremtés**. A község speciális adottsága, erőssége a földrajzi elhelyezkedése, mely **sok fejlesztési lehetőséget rejt magában**. **Térségi együttműködések**en alapuló **turisztikai fejlesztések** eredményeképp Nemesszalók még intenzívebben bekapcsolódik a térségi turisztika vérkeringésébe. **A település táji és természeti környezetének állapota** iránt vállalt egyre növekvő **társadalmi felelősségvállalással** összefüggésben, korszerű technológiák alkalmazásával, **fenntartható módon** működnek a helyi vállalkozások. A településen a helyi termékek előállítása, feldolgozása és az ehhez kapcsolódó szolgáltatások is megjelennek. A településen fontos célként jelenik meg a mezőgazdasági termékek helyben történő feldolgozásának és a rövid ellátási lánc kialakításának ösztönzése is. **A foglalkoztatási szint javítása** a helyi alternatív foglalkoztatás bővítést célzó programok által is megvalósul, melyek családbarát munkahelyekként, rugalmas munkaidőt biztosítva a nők (kisgyermekes anyák) foglalkoztatási arányának növeléséhez is hozzájárulnak. A foglalkoztatás folyamatosan bővül nem csak a **térségben hagyományos mezőgazdasági, vidékfejlesztési és egyéb tematikus képzési lehetőségek javulásával, hanem foglalkoztatási programok megvalósításával** is. A **munkahelyteremtés feltételeinek elősegítése** érdekében az önkormányzat aktívan részt vesz a munkaadók és munkavállalók igényeinek közvetítésében, adópolitikájával ösztönzi a munkahelyek teremtését, a befektetők számára kedvező feltételeket biztosít. A működő **vállalkozások fejlesztésével, új vállalkozások beindításával** a munkahelykínálat bővülésén túl a település bevételei is folyamatosan növekednek.

A lakosság **életminőségének javulása** következik be a jövedelmi viszonyok javulásán túl a lakosság **egészségének megőrzését, az intézményi, zöldfelületi, közlekedési és közműinfrastruktúra fejlesztését, a közbiztonság javítását** megcélzó projektek, **ifjúságmegtartó, családbarát programok kidolgozása** és megvalósulása kapcsán is. Folyamatosan javul Nemesszalók a szociális alapszolgáltatások, gyermekjóléti alapellátásokhoz (bölcsőde, családi napközik stb.), óvodai ellátáshoz való hozzáférés, valamint az ellátás színvonala is. A közszolgáltatások és közművek fejlesztése nem csak az életminőséget növeli, és segíti a kis- és középvállalkozások fejlődését, de a természeti **környezet állapotát is javítja**.

A fentiekkel összefüggésben a település **népességmegtartó képessége is erőteljesen növekszik**, a település a Pápa környéki, **nyugodt, természetközeli életmódot választó családok letelepedési célterületévé válik**. A település **épített környezete fokozatosan, értékőrző és értékteremtő módon megújul**, megőriződik a falusias környezetre jellemző, lakó- és gazdálkodó életformák békés egymás mellett élése is.

Nemesszalók a jövőkép alapján egy kedvező népesedési és gazdasági adatokkal rendelkező település, mely elsősorban a nyugodt, természetközeli életmódot választó családok letelepedési célterülete, de vonzó természeti adottságai által a térség turizmusába is bekapcsolja.

A fentiekben megfogalmazott jobb és élhetőbb jövőbeli állapot elérése érdekében készül jelen településfejlesztési terv.

1.3 A település és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése

Erősségek	Gyengeségek
• kedvező táji adottságok, csendes környezet, táji értékek • épített értékek • falusias, kellemes lakókörnyezet • potenciális turisztikai értékek • Meglévő helyi sajátosságok és hagyományok • Beépíthető lakóterületek rendelkezésre állnak • Alapintézmények, szolgáltatások	• tőkehiány a gazdaságban, kevés munkahely, sok ingázó • a település és a környező aprófalvas települések ismeretségének hiánya • kerékpárútvonalak, kerékpáros infrastruktúra hiánya • kevesebb forrás jut a vidéki kistelepülésekre • szállásférőhelyek nincsenek • évek óta kevés magánérintés építési tevékenység • Termőterületek minősége
Lehetőségek	Korlátok/Veszélyek
• közúti és közösségi közlekedési fejlesztése • zöldinfrastruktúra fejlesztése • idegenforgalom, turizmus fejlesztése a környező települések összefogásával • kerékpárutak, túraútvonalak, pihenőhelyek kiépítése, fejlesztése • helyi termékek előállítás, értékesítése • tematikus képzési és foglalkoztatási programok • Kedvezményes biztosítása betelepülő cégek és vállalkozások részére. • pályázati lehetőségek • mezőgazdasági termékek helyben történő feldolgozása és a rövid ellátási lánc kialakítása	• befektetők hiánya, beruházások finanszírozásának előteremtése • intézmények fenntartási költségei előteremtésének nehézségei • infrastruktúrák kiépítésének magas ára, relatív gazdaságtalansága • a dráguló megélhetés kihat a környezetre, fokozódhat a környezetszennyezés, tájrombolás • szakember-hiány • az alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak számának növekedése • A teljes lakosságot nem tudja eltartani az elvárt szinten a mezőgazdaság

• TSZ területek fejlesztése, új munkalehetőségek teremtése	
--	--

1.4 Településfejlesztési alapelvek

A főbb településfejlesztési elvek a megyei és a térségi fejlesztési koncepciókban rögzített állításokkal összhangban fogalmazhatók meg. A településfejlesztési terv megalkotása során figyelembe vett elvek a következők:

- **Integrált megközelítés:** A települések életének olyan különböző dimenziói, mint a gazdaság, a társadalom, az épített és természeti környezet egymással szorosan összekapcsolódnak, egymásra hatást gyakorolnak, ezért az egyes településfejlesztési beavatkozások csak integrált megközelítés alkalmazásával lehetnek igazán hatékonyak. Egyedi projektek, pontszerű fejlesztési beavatkozások helyett elsősorban egymás hatását kölcsönösen erősítő beavatkozások, komplex fejlesztések szükségesek. Azok a beavatkozások tekinthetők sikeresnek, melyek kedvező irányba mozdítják a többi terület folyamatait is. A fizikai, infrastrukturális fejlesztések mellett a humán szférát belsőleg erősítő, soft-jellegű akciók, programok, kapcsolati lehetőségek, információ-átadások hasznossága is kiemelkedő az integrált szemléletmódban.
- **Fenntarthatóság:** A településfejlesztés filozófiai alapját, átfogó célkitűzését az elmúlt évtizedek gyakorlata alapján a fenntartható fejlődés eszméje jelenti. Ez azt jelenti, hogy a társadalmi igényeket a fizikai (épített és természeti) környezet értékeinek megőrzésével és továbbfejlesztésével, gazdaságilag is hosszútávon fenntartható (megvalósítható, működtethető, finanszírozható) módon kell kielégíteni. A településfejlesztés során nem támogathatóak olyan fejlesztések, amelyek a meglévő, kitűnő táji és természeti adottságok sérülésével járhatnak, vagy a környezetet túlságosan terhelik, a helytakarékos területhasználatot kell támogatni. A fenntartható fejlődés ugyanakkor nemcsak környezeti, hanem gazdasági és társadalmi fenntarthatóságot is jelent. A környezeti fenntarthatóságot segíti többek között a változatos területhasználat, a környezetbarát közlekedési módok előtérbe helyezése, az épületek energiahatékonyságának javítása, a helyi gazdaság és a rövid ellátási láncok támogatása, a megfelelő hulladék-és vízgazdálkodás, valamint általánosságban a település életének minden területén az erőforrásokkal való takarékoskodás és a környezeti terhelés csökkentése.
- **Örökségvédelem:** fontos az egységes településkarakter és a helyi épített értékek megőrzése, emellett a településen már hagyományokkal rendelkező gazdasági ágazatokat kell erősíteni.
- **Innovativitás, minőség:** a hagyományos ágazatok fejlesztésében is fontos az innovatív elvek és a korszerű technológia alkalmazása, ezáltal fenntarthatóbban, jobb minőségű termékek állíthatók elő. Fontos a helyiek életminőségének, valamint a településre látogatóknak nyújtott szolgáltatások színvonalának javítása.

- **Mobilitás:** a munkaerő szabad áramlásának megkönnyítése, a társadalmi mobilitás megteremtése.
- **Partnerség:** ösztönözni kell a térségi és a településközi együttműködéseket, valamint a település közösségének építését, ehhez korszerű információs technológiát és a participatív módszereket kell alkalmazni. A településfejlesztési folyamat valamennyi szakaszában is kiemelt alapelvként kell kezelni a partnerséget, hiszen egy-egy fejlesztés csak valós lakossági igény és megfelelő lakossági támogatás mellett érheti el célját. A partnerségre ugyanakkor nemcsak a helyi lakosság szintjén érdemes törekedni, hanem a gazdasági élet szereplői és a különböző térségi és településközi szereplők között is.

1.5 A jövőkép, a településfejlesztési elvek, az átfogó és hosszútávú fejlesztési célok és a részcélok kapcsolata

A településfejlesztés részletes programjának kidolgozása és végrehajtásának szervezése során következetesen érvényesíteni kell a tervben szakmai megfontolások alapján megfogalmazott településfejlesztési alapelveket.

Nemesszalók elérendő jövőképe, a meghatározott településfejlesztési elvek, valamint a település előtt álló kihívások alapján különböző átfogó és hosszútávú célok jelölhetők ki, melyek megmutatják, hogyan lehet a jövőkép elérése érdekében a település kedvező adottságaira támaszkodni, a meglévő gyengeségeit ellensúlyozni, illetve a jövőben fenyegető külső veszélyeket enyhíteni és a bevonható lehetőségeket pedig optimálisan kihasználni.

Nemesszalók a jövőkép alapján egy kedvező népesedési és gazdasági adatokkal rendelkező település, mely elsősorban a nyugodt, természetközeli életmódot választó családok letelepedési célterülete. Ezzel összefüggésben, figyelembe véve a település adottságait is, négy átfogó cél körvonalazódott, melyek a jövőképben megfogalmazott irányba mozdíthatják a településen végbemenő folyamatokat.

Ezek:

- 1. Élhetőség javulása**
- 2. Munkahelyteremtés**
- 3. Ökológikus szemlélet erősödése**
- 4. Fejlődő és fenntartható turizmus**

2 CÉLOK

2.1.1 Élhetőség javulása

A megfelelő lakóminőség megteremtéséhez fontos a még komfort nélküli lakóingatlanok komfortjának növelése, és a lakásfenntartás nehézségeinek csökkentése. A népesség megtartása a település fennmaradásának záloga, ezért a települést a családok számára vonzóvá kell tenni (ifjúságmegtartó, családbarát programok kidolgozása és megvalósítása, kedvezményes áron építési telkek biztosítása, szolgáltatások fejlesztése). A betelepülést és a helyben maradást gátló tényezők ellensúlyozása a település jövőképeinek formálásában elsődleges szerepet kell, hogy élvezzen. Az önkormányzat stratégiai intézkedéseivel elő kell segíteni a fiatalok első lakáshoz jutását és a gyermekeik oktatását az óvodától az általános iskola 8. osztályáig. Szükséges az intézményi hálózat fejlesztése, állapotának javítása, a meglévő közösségi célú épületek felújítása, fejlesztése (pl. önkormányzati intézmények hőszigetelése és fűtés korszerűsítése, Községi Ház fejlesztése). Bővíteni kell a rekreációs lehetőségeket, a település közterületi zöldfelületeit továbbra is rendezni szükséges. A mobilitás érdekében fontos a településközi közlekedés fejlesztése. A fenntartható technológiák alkalmazása a mezőgazdaságban hozzájárul természeti környezet állapotának megőrzéséhez, mely szintén az élhetőség javulásának irányába mutat.

2.1.2 Munkahelyteremtés

Támogatni kell a meglévő kis- és középvállalkozások minőségi fejlesztését, illetve a meglévők megfelelő helyre telepítését a népesség megtartása érdekében. Fontos a helyi mezőgazdaság és a turizmus fellendítése is. Szorgalmazni kell a helyi alternatív foglalkoztatás bővítését célzó programok létrejöttét is, melyek családbarát munkahelyekként, rugalmas munkaidőt biztosítva a nők (kisgyermekes anyák) foglalkoztatási arányának növeléséhez is hozzájárulhatnak. A munkahelyteremtés feltételeinek elősegítése érdekében az önkormányzatnak aktívan részt kell vennie a munkaadók és munkavállalók igényeinek közvetítésében, rendszeresen együttműködik az illetékes munkaügyi hivatallal, adópolitikájával ösztönöznie kell a munkahelyek teremtését, a befektetők számára pedig kedvező feltételeket kell biztosítani.

2.1.3 Ökológikus szemlélet erősödése

A gazdálkodás és turizmus kapcsán a település fejlesztésének egyéb területein is fontos a környezettudatosság. A külterületek biodiverzitását meg kell őrizni, és az ökológikus gazdálkodást kell támogatni. A külterjesen hasznosítható, gyengébb termőhelyi adottságokkal rendelkező, valamint a talaj-, víz- és élőhelyvédelmi szempontból fontos területeken főként önellátásra, ill. a környező területek tradicionális, jó minőségű, egyedi, tájjellegű, illetve bio-termékekkel történő ellátására, valamint az idegenforgalom (kulturális, rekreációs) specifikumaira irányuló termelést célszerű folytatni. Ezzel összefüggésben érdemes tájfajta gyümölcsfa-megőrzési program működtetése a településen. A takarmánytermesztés, extenzív gyepgazdálkodással összekötött külterjes állattartás jól kombinálható a génmegőrző és idegenforgalmi jellegű őshonos állatok tartásával, bemutatásával.

A mezőgazdasági térségbe tartozó magasabb ökológiai, de alacsonyabb termőhelyi értékű mezőgazdasági területek az agrár-környezetvédelmi alapú környezet-, és természetkímélő területhasználat, az ökológiai tájgazdálkodás és az erre épülő ökoturizmus és vidékfejlesztés

javasolt célterületei, ennek megfelelően itt kiemelt fejlesztési és rendezési cél a táji változatosság, mozaikosság fenntartása: gyepek - ligetek - erdők, nádasok, nedves – vizes élőhelyek megóvása illetve területi részarányuk növelésének elősegítése.

A mezőgazdasági térség extenzíven hasznosított területein ösztönözni kell az extenzív tájgazdálkodásra alkalmas - jellemzően több tíz hektárt elérő, de a több 100 ha-t jellemzően nem meghaladó - birtokméretek kialakítását. Az intenzív művelésből kivonandó, öko- (bio-) és egyéb külterjes mezőgazdálkodásra sem alkalmas területek elsősorban extenzív gyeptájközneveléssel, honos fajokkal történő ligetes fásítással, halastóként vagy egyéb vizesnedves élőhelyek kialakulására módot adó formában hasznosítandók. A mezőgazdasági térség extenzíven hasznosított területein - az agrár, a környezetvédelmi és az erdészeti támogatási formák összehangolt alkalmazásával - ösztönözni kell a szántóterületek arányának csökkentését, a gyepek és erdőterületek arányának jelentős növelését.

Fontos cél a környezetterhelések minimalizálása, az emberközpontú környezetszemlélet érvényre juttatása, a vidéki életforma népszerűsítése. Ennek keretében említendő meg a „megelőzés” elvének tudatosítása, alkalmazása, a keletkezett hulladék mennyiségének csökkentése (hulladékhasznosítás), zöldhulladék kezelésének és hasznosításának elősegítése, a lakosság tájékoztatása, tudatformálása, környezeti nevelésének fokozása (akciók, programok, szórólapok, óvodai-iskolai nevelés), valamint az illegális hulladéklerakók felszámolása, kialakulásuk megelőzése.

2.1.4 Fejlődő és fenntartható turizmus

A természeti környezet értékei kiváló lehetőséget teremtenek a turizmus fejlesztésére és ezzel együtt arra, hogy a település a térség egyik jelentős turisztikai célpontjává váljon. Ehhez bővíteni, fejleszteni kell a településen megtalálható rekreációs lehetőségeket és a programkínálatot (pl. hagyományteremtő fesztiválok), illetve a turisztikai hálózatot is (pl. kerékpáros infrastruktúra, turistautak, pihenőhelyek kijelölése és karbantartása, tájékoztató táblák kihelyezése, megfelelő parkolási lehetőségek biztosítása). A programkínálat a hagyományteremtő fesztiválok, néprajzi és tájvédelmi programok megrendezésén túl a helyi civil szervezetek rendszeres műsoraival is bővíthető. Egyedi idegenforgalmi, turisztikai vonzerővel bíró program és/vagy önkormányzati fejlesztés révén a községi vonzereje növekedhet, mely a gazdaságos működését is biztosíthatja.

Az erdőterületek jobb turisztikai-rekreációs kihasználása fontos cél lehet, mely nem csak turisztikai vonzerő lehet, de a helyi lakosság kapcsolódását is szolgálhatja. A szomszédos településekkel együttműködésben létre kell hozni, bővíteni kell az idegenforgalmat kiszolgáló kereskedelmi és szolgáltató szektort, bekapcsolódni a járásközpontokra fókuszáló városi turisztika vérkeringésébe is. Idegenforgalmi vonzerőt jelentenek esetleg a növénytermesztésre alapozva előállítható minőségi helyi termékek, vagy a génmegőrző és idegenforgalmi jellegű őshonos állatok tartása, bemutatása is.

Az egyes turisztikai fejlesztések összehangolása érdekében érdemes egy turisztikai fejlesztési terv kidolgozása, akár a szomszédos településekkel közösen, hogy a megvalósuló fejlesztések ne egymást kielcsúsztassák, hanem szinergikus fejlesztések valósulhassanak meg. Ez egyben a térségi kapcsolatok erősítését, a környező jó gyakorlatok megismerését és terjesztését is szolgálhatja.

2.1.5 Az átfogó célok és a településfejlesztési elvek kapcsolata

Az alábbi táblázat a településfejlesztési elvek fontosságát mutatja be az átfogó célok megvalósítása során:

	Fejlődő és fenntartható turizmus	Ökologikus szemlélet erősödése	Munkahely-teremtés	Élhetőség javulása
Integrált szemlélet	●●●	●●●	●●●	●●●
Fenntarthatóság	●●●	●●●	●●	●●●
Örökségvédelem	●●	●●	●	●●
Innovativitás és minőség	●●	●●●	●●	●●
Mobilitás	●●	●	●●	●●●
Partnerség	●●	●●	●●	●●●

Jelmagyarázat:

- Kiemelt fontosságú
- Fontos
- Kevésbé

Jövőkép	Nemesszalók a jövőkép alapján egy kedvező népesedési és gazdasági adatokkal rendelkező település, mely elsősorban a nyugodt, természetközeli életmódot választó családok letelepedési célterülete.			
Átfogó célok	1. Fejlődő és fenntartható turizmus, 2. Ökológikus szemlélet erősödése, 3. Munkahelyteremtés, 4. Élhetőség javulása			
Ágazatok	Társadalom	Gazdaság	Épített környezet	Természeti környezet
Hosszú távú célok	Javuló népesedési folyamatok, javuló életminőség	Munkalehetőségek spektrumának növelése	Épített környezet értékőrző, értékteremtő fejlesztése	Természeti környezet állapotának javulása
Részcélok	Aktív, egészséges, befogadó társadalom	Turisták és az eltöltött vendégéjszakák számának növekedése	Épített környezet harmonikus, összehangolt fejlesztése	Szemléletformálás
	Foglalkoztatási szint javítása	Kereskedelem és szolgáltatások bővítése	Közlekedés (kerékpáros infrastruktúra, pakolás) fejlesztése	Természeti területek fenntartható és értékmegőrző fejlesztése, használata
	Pozitív vándorlási egyenleg	Értékes természeti környezet intenzívebb bekapcsolódása térségi turizmusba	Intézmények fejlesztése	Települési zöldinfrastruktúra fejlesztése

3 STRATÉGIA

3.1 A településfejlesztési célok rendszerének összefüggései

A megfogalmazott átfogó és hosszútávú célok különböző időtávokban megvalósítható részcélokból és beavatkozásokból állnak. A fejlesztési terv feladata – a jövőkép megvalósítása érdekében – rövid, közép- és hosszú távra rendszerbe foglalni a településfejlesztési szándékait. Az időtávlatok alkalmazása tekintetében alapelvnek tekinthető, hogy lehetőleg a hosszabb időre szóló koncepcionális, átfogó fejlesztési elképzelésekből célszerű levezetni a rövidebb távra szóló részcélokat, beavatkozásokat, akciókat, projekteket, ugyanakkor a hosszú távú elképzelések megfogalmazásánál is tekintetbe kell venni a településen rövid és középtávú vizionálható realitásokat.

A rögzített településfejlesztési alapelvek figyelembevételével az előzőekben meghatározott átfogó, hosszú távú célok és részcélok elérése érdekében a következő középtávú stratégiai célok kerültek meghatározásra:

1. Átfogó cél - Fejlődő és fenntartható turizmus

Stratégiai célok:

- **C1** – Kereskedelmi, szolgáltató, vendéglátó szektor fejlesztése
- **C2** – Térségi együttműködésen alapuló turisztikai fejlesztések
- **C3** – A természeti területek és a mezőgazdasági termékek bevonása a helyi turizmusba

2. Átfogó cél – Ökológikus szemlélet erősödése

Stratégiai célok:

- **C4** – Biodiverz zöldfelületek, vizes-nedves élőhelyek kialakulásának elősegítése
- **C5** – Bio-termékekkel történő ellátására, valamint az idegenforgalom (kulturális, rekreációs) specifikumaira irányuló termelés elősegítése

3. Átfogó cél – Munkahelyteremtés

Stratégiai célok:

- **C6** - Kvalifikált lakónépesség betelepülésének elősegítése

4. Átfogó cél - Élhetőség javítása

Stratégiai célok:

- **C7** - Lakóterületek családbarát fejlesztése
- **C8** - Humán infrastruktúra fejlesztése
- **C9** - Rekreációs lehetőségek fejlesztése
- **C10** - Térségi kapcsolatok javulása
- **C11** – Intézmények fejlesztése
- **C12** – Zöldinfrastruktúra fejlesztése

A stratégiai célok között nincs hierarchikus viszony, a célok egymással kölcsönhatásban állnak a település fejlődésének kontextusában.

Társadalom			
Hosszú távú célok, részcélok		Középtávú tematikus célok	Rövidtávú célok, beavatkozások
Javuló népesedési folyamatok, javuló életminőség	Pozitív vándorlási egyenleg	T1- Beépítetlen lakóterületek beépülésének elősegítése	Fiatal párok, gyermekes családok letelepedésének vagy helyben maradásának támogatása
	Aktív, egészséges, befogadó társadalom	T2 - Gyermekjóléti alapellátásokhoz (bölcsőde, családi napközik stb.), óvodai ellátáshoz való hozzáférés, valamint az intézményi ellátás színvonalának javítása	Intézmények felújítása, karbantartása
			A lakosság teherbíró képességéhez igazodó adópolitika és támogatási rendszer fenntartása
			Zöldfelületi fejlesztések (virágosítás, padok, utcabútorok, játszótér, fitneszpark)
	Foglalkoztatási szint javítása	T3 – Rekreatív és zöldterületek fejlesztése (szabadidőpark, sportpálya, erdőterületek)	Kulturális programok bővítése
			Hagyományőrző csoportok támogatása
Gazdaság			
Hosszú távú célok, részcélok		Középtávú tematikus célok	Rövidtávú célok, beavatkozások
Turizmus fejlődése	Az értékes természeti környezet intenzívebb bekapcsolódása a térségi turizmusba	T4 – Természeti és épített örökséggel kapcsolatos turisztikai lehetőségek bővítése	Környező településekkel való összefogás elősegítése, turizmuspotenciál felmérése, turizmusfejlesztési terv kidolgozása
			Helyi, hagyományteremtő rendezvények szervezése, támogatása

	Turisták és az eltöltött vendégéjszakák számának növekedése	T5 - Kerékpáros, hátizsákos, lovas turizmusra épülő szolgáltatások fejlesztése	Erdei túraútvonalak fejlesztése, lovastúra-útvonalak, kerékpáros nyomvonal kijelölése, kialakítása
	Kereskedelem és szolgáltatások bővítése	T6 - Helyi termék központ és bemutatóhely	Helyi, tájjellegű, illetve bio-termékek előállítására irányuló vállalkozások támogatása, ösztönzése; Tájfajta gyümölcsfa-megőrzési program működtetése
			Tematikus képzési és foglalkoztatási programok kidolgozása
Épített környezet			
Hosszú távú célok, részcélok		Középtávú tematikus célok	Rövidtávú fejlesztések
Épített környezet értékőrző, értékteremtő fejlesztése	Épített környezet harmonikus, összehangolt fejlesztése	T7 - Arculat meghatározás, településképvédelem, minőségi, falusias lakókörnyezet	Régi épületek értékőrző homlokzati felújításának, korszerűsítésének támogatása
			Intézményépületek felújítása
	Közlekedés és közművesítés fejlesztése	T8 - Kerékpáros infrastruktúra feltételeinek megteremtése	Közút, járda felújítás
		T9 – Újonnan beépülő területek teljes közművesítésének megoldása	Csapadékvíz-elvezető árkok tisztítása

Természeti környezet			
Hosszú távú célok, részcélok		Középtávú tematikus célok	Rövidtávú fejlesztések
Természeti környezet állapotának javulása	Települési zöldinfrastruktúra fejlesztése	T10 -Új zöldfelületek kialakítása	Meglévő zöldfelületek fejlesztése, virágosítása, fásítása, utcabútorok kihelyezése
	Szemléletformálás	T11 - Fenntartható tájgazdálkodás és tájszerkezet kialakulásának elősegítése, innovatív technológiát alkalmazó cégek támogatása	Szemléletformálást, környezetvédelmet elősegítő soft projektek, programsorozat, természeti értékek bemutatása
	Természeti területek fenntartható és értékmegőrző fejlesztése, használata		Környezetvédelem erősítése helyi jogszabályokkal, a települési környezetvédelmi program rendszeres felülvizsgálata és a programban foglaltak megvalósítása, mezőgazdasági termékek helyben történő feldolgozásának és a rövid ellátási lánc kialakításának ösztönzésére

3.2 A fejlesztések és beavatkozások értelmezése az egyes településrészekre

3.2.1 Lakóterületek

- beépítetlen lakóterületek beépülésének elősegítése
- a kihasználatlan épületek turisztikai hasznosításának elősegítése
- értékes épületek helyreállítása, felújítása
- megfelelő színvonalú szálláshelyek (falusiturizmus) kialakítása
- kiskereskedelmi, szolgáltató tevékenység lehetővé tétele, támogatása
- településképi szabályozás, illeszkedés
- közutak, járdák kialakítása, felújítása, karbantartása
- belterületi vízelvezető árkok karbantartása, kialakítása

Akcióterület: Nem érinti

3.2.2 Településközponti, intézményi és gazdasági területek

- kereskedelmi, szolgáltató tevékenység lehetővé tétele
- intézmények folyamatos karbantartása, működtetése, felújítása, bővítése
- intézményi ellátottság fejlesztése
- településképi szabályozás
- közutak, járdák kialakítása, felújítása, karbantartása
- belterületi vízelvezető árkok karbantartása, kialakítása
- közterületi parkolók kialakítása, kerékpártárolók elhelyezése
- kis telephelyek kialakítására alkalmas (kereskedelmi, szolgáltató) terület kijelölése környezetkímélő gazdasági jellegű tevékenység folytatására

Akcióterület: Nem érinti

3.2.3 Zöld-, sport és rekreációs területek

- közterületi zöldfelületek minőség javítása, virágosítás, fásítás
- padok, kerékpártárolók, utcabútorok, parkolók elhelyezése
- közterületi kerékpártárolók kialakítása, elhelyezése
- játszótéri eszközök elhelyezése, karbantartása, fejlesztése
- az strand területének gondozása és fejlesztése
- belterületi vízelvezető árkok karbantartása, kialakítása

Akcióterület: Nem érinti

3.2.4 Mezőgazdasági és erdőterületek

- turisztikai útvonalak fejlesztése, pihenőhelyek kialakítása
- az agro-ökológiai adottságokhoz illeszkedő, környezetbarát gazdálkodás elősegítése
- A külterjesen hasznosítható, gyengébb termőhelyi adottságokkal rendelkező területeken főként önellátásra, ill. a környező területek tradicionális, jó minőségű, egyedi, tájjellegű, illetve bio-termékekkel történő ellátására, valamint az idegenforgalom (kulturális, rekreációs) specifikumaira irányuló termelés elősegítése. Javasolható a takarmánytermesztés, extenzív gyepgazdálkodással összekötött külterjes állattartás, amely jól kombinálható a génmegőrző és idegenforgalmi jellegű őshonos állatok tartásával, bemutatásával,

- Az extenzíven hasznosított területeken - az agrár, a környezetvédelmi és az erdészeti támogatási formák összehangolt alkalmazásával - ösztönözni kell a szántóterületek arányának csökkentését, a gyep és erdőterületek arányának jelentős növelését.
- kistérségi helyi termék központ kialakítása

Akcióterület: 1. számú akcióterület

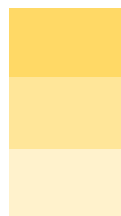
3.2.5 A tematikus és a területi célok közötti összefüggések bemutatása

Település- részek, területi célok	Tematikus célok										
	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11
Lakóterületek											
Település- központi és intézményi területek											
Gazdasági területek											
Zöld-, sport- és rekreációs területek											
Mezőgazdasági és erdő- területek											

Erős kapcsolat – Fokozottan
érvényesíthető cél

Közepes kapcsolat – Általánosan
érvényesíthető cél

Gyenge kapcsolat – Kevésbé
érvényesíthető cél

4 PROGRAM

4.1 A megvalósítást szolgáló beavatkozások

4.1.1 Akcióterületek – integrált beavatkozási területek

Akcióterületi projekteknek nevezzük a térben és időben koncentrált, jellemzően integrált jellegű projekteket. A térben koncentráltság azt jelenti, hogy a beavatkozások döntően egy jól meghatározható határvonallal körülvett területen belül történnek. Az időben való koncentráltság azt jelenti, hogy az akcióterületen belüli beavatkozások tervezetten szintén egy jól meghatározott határidőn belül mennek végbe. Az integrált jelleg pedig azt jelenti, hogy az akcióterületen többféle, de egymással szorosan összekapcsolt, összehangolt beavatkozások valósulnak meg. Az akcióterületen megvalósuló fejlesztések a konkrét akcióterület számára megfogalmazott cél érdekében kerülnek megvalósításra (mely egyébként szervesen illeszkedik a településfejlesztés célrendszerébe). Koncentrált és komplex voltak miatt a várható hatásuk érzékelhető változást idéz elő az akcióterületen és annak közvetlen környezetében. Ezekről a fejlesztésekről nem csupán azt várjuk, hogy az akcióterületen megtörténjen településképi, funkcióbővítő beavatkozások, hanem azt is, hogy az itt elért eredmények hatásai befolyással lesznek a település egészére. Ez azt is jelenti, hogy a pontszerű fejlesztések kisugároznak és az akcióterület környezetében eddig meg nem valósult, piaci alapú fejlesztések is megindulhatnak, amelyek eredményei segíthetik az önkormányzat által irányított fejlesztéseket. Tágabb értelemben az egész települési környezetre, a lakosság életminőségére nézve pozitív változásokat várunk. Az egyes akcióterületi fejlesztések együttesen szinergikus hatást fejtenek ki, vagyis az egyes projektelemek segítik más fejlesztési célok megvalósulását, illetve hatásának kiteljesedését.

Az akcióterületek jelentik a fejlesztések gócpontjait, a település olyan kiemelt fejlesztési célterületei, ahol több, egymással összefüggő beavatkozás, projekt valósulhat meg. A településen egy akcióterület került kijelölésre. A fejezet célja, hogy bemutassa, hogy melyek azok a beavatkozások, melyek megvalósításával az adott akcióterületre vonatkozó célok elérhetők, és melyeket az önkormányzat és partnerei az akcióterületeken megvalósítani terveznek. A beavatkozások projektek vagy projektcsomagok megvalósítását jelentik, melyek egyelőre csak indikatív jellegűek, azok tartalma a pénzügyi keretek, az igénybe vehető támogatási lehetőségek függvényében, valamint a bevonható partnerek és együttműködési lehetőségek feltárása során változhat.

1. számú akcióterület: Mezőgazdasági üzemi terület:

Befektetői igényre kijelölésre került a tervekben egy új mezőgazdasági üzemi épületek elhelyezésére szolgáló terület (K-mű), mely a település számára bevételi forrást jelenthet, egyben új munkahelyek is létesülhetnek a településen. Az önkormányzat feladata a megfelelő előkészítő feladatok elvégzése (pl. telekalakítás, adás-vétel megvalósítása).

4.1.2 Akcióterületen kívüli, tematikus beavatkozások

Akcióterületen kívüli, tematikus beavatkozásoknak tekinti a terv azokat a projekteket, melyek területileg nem koncentráltak, hanem egyedi, tematikus projektek. Térben nem koncentrált projekt például egy olyan program megvalósítása, amely a település különböző pontjain jelent pontszerű beavatkozásokat. Ide soroljuk azokat a hálózatos projekteket is, melyek ugyan kiterjedhetnek több településrészre, vagy akár a település egészére is, azonban nem kapcsolódnak

össze területileg más beavatkozásokkal. Nem komplex jellegű az a projekt, amely egyetlen, pontszerű beavatkozást jelent. Jellemző akcióterületen kívüli, tematikus projektek lehetnek például önálló épületek, építmények felújítása, korszerűsítése, energetikai fejlesztése, közterület- és környezetrendeztetés a település egy-egy pontján. A lefektetett településfejlesztési irányelvek alapján elsősorban az integrált, komplex fejlesztéseket kell előtérbe helyezni, azonban ezek jól kiegészíthetők pontszerű, tematikus beavatkozásokkal is.

Ilyen beavatkozások: Épített örökség védelme: épületek értékőrző homlokzati felújításának, korszerűsítésének támogatása; Gazdaságos területhasználat: üres épületek, használaton kívüli telkek értékesítésének, hasznosításának elősegítése; Infrastruktúra-fejlesztés: közutak, járdák, közművek építése, felújítása, karbantartása; zöldterületek karbantartása, megújítása.

Céladatok középtávon: 3-4 épület megújulása, korszerűsítése; 500 méternyi járda-, útfelújítás vagy új építése.

4.2 Pénzügyi terv és ütemezés

A beavatkozások, projektek vagy projektcsomagok csak indikatív jellegűek, azok tartalma és a megvalósítás időbelisége a pénzügyi keretek, az igénybe vehető támogatási lehetőségek függvényében, valamint a bevonható partnerek és együttműködési lehetőségek feltárása során változhatnak. Ez alapján a terv indikatív keretösszegeket és indikatív megvalósulási ütemezést határoz meg a rövid- és középtávon realizálható integrált és tematikus projektelemek kapcsán.

Integrált beavatkozások				
Projekt neve	Projekt tartama	Indikatív keretösszeg	Forrás	Indikatív ütemezés
1. Új mezőgazdasági üzemi terület	Telekalakítási terv készítése, telekalakítás megvalósítása, településképi rendelet felülvizsgálata (szükség esetén); értékesítés a beruházó számára	kis anyagi ráfordítással megvalósítható	EU-s források, állami források, az önkormányzat saját bevételei, út- és közműépítés hozzájárulás	2025.
Tematikus beavatkozások				
Épített örökség védelme	Épületek értékőrző homlokzati felújításának, korszerűsítésének támogatása; értékek bemutatása, ismeretterjesztési tevékenység	kis anyagi ráfordítással megvalósítható	EU-s források, állami források, az önkormányzat saját bevételei	Folyamatosan
Gazdaságos területhasználat	Üres épületek, használaton kívüli telkek értékesítésének, hasznosításának elősegítése (támogatások, kedvezmények, kötelezések, adók)	kis anyagi ráfordítással megvalósítható	EU-s források, állami források, az önkormányzat saját bevételei	Folyamatosan
Infrastruktúra-fejlesztés	Közutak, járdák, közművek, felújítása, karbantartása	nagy anyagi ráfordítással megvalósítható	EU-s források, állami források, az önkormányzat saját bevételei	Folyamatosan

Hátizsákos turizmus fejlesztése	erdei túraútvonalak, kerékpáros és lovas útvonalak fejlesztése, kijelölése, tájékoztató táblák kihelyezése, erdei iskola fejlesztése, ismeretterjesztési tevékenység,	közepes anyagi ráfordítással megvalósítható	EU-s források, állami források, az önkormányzat saját bevételei	2025-2026.
Kulturális programok bővítése	Helyi, hagyományteremtő kulturális programok és megvalósítása	kis anyagi ráfordítással megvalósítható	EU-s források , állami források, az önkormányzat saját bevételei	Folyamatosan
Térségi turisztikai összefogás	Környező településekkel közös turizmusfejlesztési terv kidolgozása, egymásra épülő projektekkel, közös pályázatok	kis anyagi ráfordítással megvalósítható	EU-s források , állami források, az önkormányzat saját bevételei	Folyamatosan
Környezeti állapot javítása	Szemléletformáló programok, továbbképzések szervezése, informálás, természeti értékek bemutatása, környezetvédelmi program, környezetvédelmi helyi jogszabályok megalkotása és folyamatos felülvizsgálata	kis anyagi ráfordítással megvalósítható	EU-s források , állami források, az önkormányzat saját bevételei	Folyamatosan

4.3 Vízgazdálkodási és csapadékvíz-gazdálkodási fejlesztési feladatok

Nemesszalók népessége lassan csökkenő tendenciát mutat, ez kissé kedvezőtlen a település infrastruktúra fejlesztésére nézve. A település fenntartásához létszükséglet, hogy a jelenlegi lakosságát legalább stabilan megőrizze. A lakosság megőrzéséhez a település általános fejlesztése szükséges. A célok a település élhetőbbé-lakhatóbbá tételével érhetők el, amelyet elsődlegesen a lakó- és életkörülmények, és nem utolsósorban a közműszolgáltatások minőségének javításával lehet elérni.

A település helyzetfeltáró vizsgálatai alapján Nemesszalók vízellátását regionális rendszeren keresztül a Pápai Víz- és Csatornamű Zrt. szolgáltatja. Nemesszalók ellátáshoz saját vízbázis áll rendelkezésre.

A település hálózati rendszere minden utcában kiépült, és a közüzemű vízellátásba bekapcsolt lakások aránya 100%. Ennek a rendszernek az alap gerincvezetéke a Rákóczi utca nyomvonalú d 110-es méretű vezeték. A hálózati rendszerben víznyomásproblémák nincsenek. A vízvezeték hálózat zömmel körvezetékes rendszerrel épült ki, de a külterületek felé kifutó utcáknál azonban vannak ágvezetékek is.

A beépítésre szánt hasznosítású területeken új beépítéseknél a vízellátó hálózatot a fejlesztésre javasolt területek irányába tovább kell építeni, a biztonságos vízellátás érdekében, ahol lehet körvezetékes módon.

A beépítésre szánt területen a vízhálózat fejlesztését kizárólag a szennyvízhálózat fejlesztésével kapcsolatosan szabad megengedni, mivel a közüzemű vízhálózat kiépítésével a fajlagos vízfogyasztás jelentősen megnő, a szennyvízkezelés helyi megoldásának alkalmazásával a környezet terhelési kockázat lényegesen megnőne, ezért a vízhálózat fejlesztését korlátozni, illetve szabályozni kell.

Az ivóvízzel történő takarékosagra törekvés a jövőben összetársadalmi-gazdasági érdekünk. A tudatos víztakarékosságra nevelés-törekvés mellett a vízfogyasztás csökkentése érdekében a nem ivóvíz minőségű vízellátás egyéb vízbeszerzéssel (pl. telken belüli vízvisszatartás) való megoldásának előtérbe állítása fontos. Az ivóvíz fogyasztás csökkentésével a hálózatterhelés csökkenthető, a felszabadítható kapacitás az új fejlesztési területek, funkcióváltó területek ellátásánál hasznosítható.

Az egyes ingatlanok fenntartási költségeinek csökkentésére a nem ivóvíz minőségű vízigényeiket célszerű az ivóvíz minőségű közüzemű szolgáltatás helyett, saját vízbeszerzés kiépítéséről kielégíteni. A nem ivóvíz minőségű vízigény kielégítéséhez létesítendő házi kút csak engedélyezéssel létesíthető, ahol a rendeletben előírtak figyelembe vételével 500m³/év vízkivételig az engedélyt a település jegyzője adja ki, az ezt meghaladó vízkivételi igény esetén az engedélyező a vízügyi hatóság.

Nemesszalók a Pápa-Devecseri sík kistáj területén helyezkedik el. A tájegységet sok, a Marcalhoz vezető vízfolyás keresztezi, ilyen vízfolyás a településtől nyugatra lévő északi irányban keresztülhaladó Szalóki patak, a keletre folyó Hajagos, ezek a településtől északra folynak össze, befogadjuk végül a Marcal.

A település beépített területén a csapadékvizek elvezetésére nyílt árkos csapadékvíz elszállító rendszert alakítottak ki. Az utcákban általában egy- vagy kétoldali gravitációs, vagy szikkasztóárkokat alakítottak ki. A település külsőbb területein vannak olyan utcaszakaszok is, ahol semmilyen csapadékvíz elvezetés nincs kiépítve. A településen a nyílt árkok karbantartása rendszeres és általános.

A csapadékvíz elvezető rendszer kialakításánál mindig figyelembe kell venni, hogy bármilyen fejlesztési elképzelés megvalósulása esetén, a burkolt felületek aránya (új beépítések, új utak, parkolók stb. miatt) várhatóan növekedni fog. A burkolt felületekre eső csapadékvizek elvezetési nehézségét nemcsak az okozza, hogy a burkoltság miatt a csapadékvizek majdnem 100%-a elvezetést igényel, hanem az is, hogy a lefolyás időtartama jelentősen lecsökken. A megvalósított

fejlesztések következtében az elvezetendő vizek mennyisége is nő, a lefutási ideje viszont csökken, ezzel számolni kell a vízelvezetési rendszer méretezésénél.

A vízelvezető rendszer, a befogadó élővizek túlterhelésének megakadályozása érdekében a csapadékvizek helyi visszatartását valamennyi építési tevékenységnél meg kell oldani a csapadékvizekkel történő jó gazdálkodás érdekében. A vízvisszatartást helyi, telken belüli záportározó létesítésével lehet biztosítani, abba tárolva a vizet és abból csak olyan vízhozammal a befogadó csapadékvíz elvezető hálózatba vezetni, amelyet a szállítás útján a vízelvezető rendszer kiöntésmentesen fogadni tud.

A település bel- és külterületén egyaránt mindig az útépítéshez, útrekonstrukcióhoz csatlakozóan szükséges a felszíni vízrendezés kiépítését, tervezett átalakítását, átépítését megoldani.

A helyi vízkár esemény rendezése a helyi katasztrófavédelem feladata. A vízkár-elhárítási terv rögzíti a kárfelszámolást.

4.4 Elfogadott tematikus, gazdasági és egyéb tervek, programok vonatkozó elemei

4.4.1 Esélyegyenlőségi program

Nemesszalók Község rendelkezik Helyi Esélyegyenlőségi Programmal, mely a 2019-2024 közötti időszakra készült el.

Összhangban az Egyenlő Bánásmódról és az Esélyegyenlőség Előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény, a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról szóló 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet és a helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének részletes szabályairól szóló 2/2012. (VI. 5.) EMMI rendelet rendelkezéseivel, Nemesszalók Község Önkormányzata Esélyegyenlőségi Programban rögzíti az esélyegyenlőség érdekében szükséges feladatokat.

A Helyi Esélyegyenlőségi Program átfogó célja:

Nemesszalók település Önkormányzata az Esélyegyenlőségi Program elfogadásával érvényesíteni kívánja:

- *az egyenlő bánásmód, az esélyegyenlőség biztosításának követelményét,*
- *a közszolgáltatásokhoz történő egyenlő hozzáférés elvét,*
- *a diszkriminációmentességet,*
- *a szegregációmentességet*
- *a foglalkoztatás, a szociális biztonság, az egészségügy, az oktatás és a lakhatás területén a helyzetelemzés során feltárt problémák komplex kezelése érdekében szükséges intézkedéseket. A köznevelési intézményeket – az óvoda kivételével – érintő intézkedések érdekében együttműködik az intézményfenntartó központ területi szerveivel (tankerülettel).*

Cél a helyzetelemzésre építve olyan beavatkozások részletes tervezése, amelyek konkrét elmozdulásokat eredményeznek az esélyegyenlőségi célcsoportokhoz tartozók helyzetének javítása szempontjából. További cél meghatározni a beavatkozásokhoz kapcsolódó kommunikációt. Szintén célként határozták meg annak az együttműködési rendszernek a felállítását, amely a programalkotás és végrehajtás során biztosítja majd a megvalósítás, nyomon követés, ellenőrzés értékelés, kiigazítás támogató strukturális rendszerét, vagyis a HEP Fórumot és a hozzá kapcsolódó tematikus munkacsoportokat.

A Helyi Esélyegyenlőségi Program a következő problémákat azonosította be és a következő fejlesztési lehetőségeket fogalmazta meg:

A helyzetelemzés megállapításainak összefoglalása

Célcsoport	Következtetések	
	problémák beazonosítása rövid megnevezéssel	fejlesztési lehetőségek meghatározása rövid címmel
Romák és/vagy mélyszegénységben élők	1. Alacsony iskolázottság 1. Több család él a létminimum alatt	1. felnőtt oktatás, tanfolyamok szervezése új szakképesítés, átképzés a munkaerőpiaci igényeknek megfelelően 2. közfoglalkoztatás munkaerőpiacra való visszatérés segítése
Gyermekek	1. Gyermekek felsőfokú oktatásban való továbbtanulásának nehézsége anyagi fedezet hiányában 2. Gyermekek középfokú oktatásban való továbbtanulásának nehézsége anyagi fedezet hiányában 3. Gyalogos vagy kerékpáros közlekedés szabályismereteinek hiánya; felelőtlen, felelemérzet nélküli közlekedés 4. Tudatos közlekedés	1. Továbbtanulás segítése a Bursa Hungarica Felsőoktatási Önkormányzati Ösztöndíjrendszerben 2. Továbbtanulás segítése a Hátrányos Helyzetű Tanulók Arany János Tehetséggondozó Programja révén 3. „mini KRESZ” pálya kialakítása 4. Iskolában, óvodában egészség nap, sport nap, falu nap keretében tájékoztatók, interaktív bemutatók, ügyességi feladatok
Idősek	1. A magányérzet miatti mentális állapot rosszabbodása, kikapcsolódás hiánya 2. A közösségi élet, a lakosság közötti kapcsolat passzivitása	1. Kirándulások, közösségi programok szervezése 2. Községi programok szervezése (sportnap, falunap, nőnap)
Nők	1. Kisgyermekes nők foglalkoztatása 2. A családon belüli erőszak, megfélemlítések eltitkolása	1. Családbarát munkahelyek létrehozása 2. Anonim jelzőrendszer megszervezése, működtetése, tájékoztatás a lehetséges segítségnyújtásokról
Fogyatékkal élők	1. A fogyatékkal élők életterének beszűkülése: egészségügyi szolgáltatásokhoz, munkahelyhez, kulturális programokhoz való hozzáférés nehézségei	1. fizikai, információs és kommunikációs akadálymentesítés egészségügyi intézményekben való eljutás segítése védett munkahelyek felkeresése, munkaerő piacra történő beállítás segítése
Településszintű probléma	1. Közterületeken való mozgás akadályoztatása, útburkolatok	1. Járda felújítása, cseréje, akadálymentesítés

A megvalósítás előkészítése:

Önkormányzat az általa fenntartott intézmények vezetői számára feladatul adja és ellenőrzi a településen működő nem önkormányzati fenntartású intézmények vezetőit pedig partneri viszony során kéri, hogy a Helyi Esélyegyenlőségi Programot valósítsák meg, illetve támogassák.

Az Önkormányzat azt is kéri intézményeitől és partnereitől, hogy vizsgálják meg, és a program elfogadását követően biztosítsák, hogy az intézményük működését érintő, és az esélyegyenlőség szempontjából fontos egyéb közszolgáltatásokat meghatározó stratégiai dokumentumokba és iránymutatásokba épüljenek be és érvényesüljenek az egyenlő bánásmódra és esélyegyenlőségre vonatkozó azon kötelezettségek, melyek az önkormányzat Helyi Esélyegyenlőségi Programjában részletes leírásra kerültek.

Az Önkormányzat elvárja, hogy intézményei a Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Tervében szereplő vállalatokról, az őket érintő konkrét feladatokról intézményi szintű akcióterveket és évente cselekvési ütemterveket készítsenek.

Az Önkormányzat a HEP kidolgozására és megvalósítására, továbbá értékelésére, ellenőrzésére és az ennek során nyert információk visszacsatolására, valamint a programba történő beépítésének garantálására Helyi Esélyegyenlőségi Programért Felelős Fórumot hoz létre és működtet.

A fentiekkel kívánja az Önkormányzat biztosítani, hogy az HEP IT-ben vállalt feladatok a településen maradéktalanul megvalósuljanak.

A megvalósítás folyamata:

A társadalmi partnerség és együttműködés egyik eszköze a HEP Fórumok szervezése lehet.

HEP Fórumok segítségével a helyi állami, önkormányzati, egyházi és civil szervezetek között a hatékonyabb együttműködés alakulhat ki. a célcsoportok esélyegyenlőségi problémáinak a beazonosításában, a problémákra adekvátan válaszoló intézkedések megfogalmazásában, összehangolásában, valamint a HEP intézkedéseinek megvalósításában, megkönnyítve így az önkormányzatok esélyteremtő feladatainak ellátását.

A HEP Fórum feladatai:

- a célcsoportok esélyegyenlőségi problémáinak a beazonosítása, a problémákra adekvátan válaszoló intézkedések megfogalmazása, összehangolása,
- a HEP intézkedéseinek megvalósításában, az HEP IT megvalósulásának figyelemmel kísérése, a HEP IT-ben lefektetett célok megvalósulásához szükséges beavatkozások évenkénti felülvizsgálata,
- annak figyelemmel kísérése, hogy a megelőző időszakban végrehajtott intézkedések elősegítették-e a kitűzött célok megvalósulását, és az ezen tapasztalatok alapján esetleges új beavatkozások meghatározása
- a HEP IT aktualizálása, az esetleges változások beépítése a HEP IT-be, a módosított HEP IT előkészítése képviselő-testületi döntésre
- az esélyegyenlőséggel összefüggő problémák megvitatása
- a HEP IT és az elért eredmények nyilvánosság elé tárása, dokumentálása, kommunikálása

Az esélyegyenlőség fókuszban lévő célcsoportjaihoz és/vagy kiemelt problématerületekre a terület aktorainak részvételével tematikus munkacsoportokat alakíthatunk 2 ezer fő feletti településeken (opcionális) az adott területen kitűzött célok megvalósítása érdekében. A munkacsoportok vezetői egyben tagjai az Esélyegyenlőségi Fórumnak is, a munkacsoportok rendszeresen (minimum évente) beszámolnak munkájukról az Esélyegyenlőségi Fórum számára.

4.4.2 Gazdasági program

A településnek nem készült gazdasági programja a 2020-2024 időszakra.

A Képviselő-testület általános fejlesztési elképzelései azonban ismertek, melyeket az alábbi felsorolás tartalmaz pontokba szedve:

- Vízvezető rendszer bekötőszakaszok patakba vezetése
- Biztonságos gyalogos forgalom kialakítása
- Egészségügyi Központban napelemes rendszer kialakítása, fűtésátalakítás
- Óvoda épületében napelemes rendszer kialakítása, fűtés átalakítása,
- Óvodai Konyha teljes felújítása,
- Nemesszalók, Fő utca 10. Községi Házban tetőtér kialakítása

4.5 Az épített és természeti örökség védelmének követelményei

- A településrendezési tervekben - a területhasználat és a beépítés jellemzőinek figyelembevételével - fokozott figyelmet kell fordítani a települési karakternek és a tervben támogatni kívánt funkcionális célnak egyaránt megfelelő területfelhasználási kategóriák megválasztására és a kategóriákhoz tartozó területhasználati, építési és környezethasználati szabályok differenciált meghatározására;
- A település rendezési terveiben a beépítés differenciált szabályozása szükséges, csak a településképhez illeszkedő beépítés alkalmazható;
- A települési örökség értékalapú fejlesztése során kiemelt figyelmet kell fordítani a települési hagyományok megőrzésére, és ezzel összefüggésben azon épületek értékmegőrző felújítására, melyek hagyományos elemeikben még őrzik az egykor jellemző építészeti stílust. A település legfontosabb épített örökségét a katolikus templom képezi, melynek felújítása, karbantartása is fontos célt jelenthet;
- Törekedni kell a településképi arculati kézikönyvben helyi védelemre javasolt épületek érték alapú megújítására is.

4.6 A célok megvalósítását szolgáló eszköz- és intézményrendszer

1. Településrendezési terv

- Helyi építési szabályzat
- Szabályozási terv
- Településképi rendelet

2. Forráslehetőségek

- Európai Unió támogatások (ágazati OP, Unió fejlesztési alapok, egyéb nemzetközi támogatással megvalósuló programok)
- állami források (pályázatok, támogatások)
- az önkormányzat saját bevételei (a 2011. évi CLXXXIX. törvény szerint)

3. Térségi együttműködés kialakítása:

- helyi partnerekkel való együttműködés (helyi lakónépesség, civil szervezetek, egyház, helyi vállalkozók, stb.),
- szomszédos településekkel való együttműködés,
- a LEADER-közösséggel való együttműködés
- a járási településekkel való együttműködés,
- potenciális befektetőkkel való együttműködés.

A fejlesztési terv megvalósítását szolgáló intézményrendszer korlátozott.

A település csupán a helyi intézményrendszer keretei között nem tud megfelelően fejlődni, ezért a településközi együttműködés és a feladatok megosztása javasolt. Kiemelt fontosságú lenne, a szomszédos településekkel közös stratégiák, együttműködések kialakítása.

A településfejlesztés során figyelembe kell venni azokat a fejlesztéseket, programokat, melyekhez kapcsolódva gazdasági számítások igazolják azt, hogy a fejlesztés eredményeként lehetőség szerint az önkormányzat tartósan, a korábbi éveknél magasabb bevétellel, illetve alacsonyabb kiadással számolhat.

Fontos, hogy a településfejlesztés egyik eszközévé váljon a pályázati tevékenység. Ennek érdekében

- fontos a pályázatok folyamatos figyelemmel kísérése,
 - amennyiben szükséges, a sikeres pályázat reményében megfelelő szakértelemmel rendelkező személyt kell keresni és megbízni,
 - a pályázatokhoz megfelelő önerőt kell biztosítani.

A megvalósításához szükséges anyagi források biztosítása érdekében az alábbi feladatok rögzíthetők:

- A pályázati források figyelése, igénylése és megszerzése.

Az önkormányzat sajátos működési bevételeinek növelési lehetőségeit meg kell keresni olyan adórendszer megteremtésével, mely megfelel a helyi adópolitika elvárásainak és hatékony eszköze az önkormányzat saját forrás növelésének.

- Közteherviselés (indokolatlan mentességek megszüntetése, helyi adók racionalizálása, hátralékok behajtása, adómorál javítása) biztosítása.

A képviselő-testület nyomon követi a költségvetési támogatási rendszert és az elképzeléseivel összhangba hozva igyekszik kihasználni a rendszer által nyújtott lehetőségeket (legkedvezőbb összegű támogatás megkeresése).

- Az önkormányzat áttekinti a meglévő vagyontárgyait, azok hasznosításának módját és lehetőségeit, a fenntartási, üzemeltetési költségek nagyságát.

A település szabályozási tervét a helyi építési rendelettel összhangban úgy kell végrehajtani, hogy az önkormányzati beruházások megvalósítására, családi lakóházak építésére, partnerszervezetek beruházásaira (térsg, közműszolgáltató cégek, vízügyi- és természetvédelmi beruházások, stb.), gazdasági, a mezőgazdasági és turisztikai vállalkozások számára vonzó legyen

4.7 Javaslat a fejlesztési terv és a változások nyomon követésére, a felülvizsgálat rendjére

A településfejlesztési tervben foglaltak megvalósulásának folyamatos nyomon követése (monitoringja) és felülvizsgálata elsősorban a község érdeke. A monitoring célja felhívni a döntéshozók és a megvalósításért felelős szervezetek figyelmét a céloktól való esetleges eltérésre és összegezni az elvégzett feladatokat. Figyelni kell arra, hogy a célkitűzések elérése érdekében tett lépések a megfelelő eszközökkel és a megfelelő időben történjenek. A monitoring komplex tevékenység, amely az adatgyűjtéstől a fejlesztési terv esetleges módosításáig számos részfeladatot foglal magában.

Évenkénti rendszerességgel meg kell vizsgálni, hogy milyen lépések történtek a terv célkitűzéseinek elérésére, a település fejlesztése a tervben rögzített elvek mentén történt-e, eltérés esetén dönteni kell a szükséges intézkedésekről.

A fejlesztési terv felülvizsgálata, aktualizálása a jogszabályok szerint tízévenként szükséges, a legfrissebb statisztikai adatok, egyéb új információk ismerete, illetve a terv megvalósulási folyamataiból levonható következtetések alapján. Ugyanakkor figyelemmel kell kísérni a külső környezet változásait, amellyel szükség esetén összhangba kell hozni a célkitűzéseket, illetve azok megvalósítási eszközeit. Ki kell értékelni a már végrehajtott feladatok eredményeit, különös tekintettel a pályázati úton megvalósított fejlesztések pénzügyi és fizikai megvalósulására.

A polgármester évente beszámolót tart a településfejlesztési feladatok teljesítéséről közmeghallgatás keretében. A közvélemény folyamatos tájékoztatása a helyben szokásos módon, a községi honlapon és a hirdetőtáblán elhelyezett közlemények útján valósulhat meg.